

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАКРІПЛЕННЯ ВИМОГ ДО МЕДІАТОРА

Дудченко Олександр Юрійович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу*

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Україна перебуває в стані глибокої конфліктної ситуації, зумовленої насамперед військовою агресією Російської Федерації проти України та введенням в Україні воєнного стану, але в той же час, це не виключає існування в нашій країні внутрішньо-суспільних суперечностей, що виникають між членами нашого суспільства, між бізнесом, або навіть в родинних колах. Конфліктна ситуація в Україні ускладнюється соціально-економічною кризою, необхідністю термінового реформування багатьох сфер економічного та соціального життя. Серед сфер, що потребує якнайшвидшого реформування та вдосконалення необхідно виокремити систему судоустрою, яка на сьогодні перебуває в стані, що не може задовольнити сучасні виклики суспільства, як через кадрові проблеми, такі через ускладненість розгляду справ.

В зв'язку з цим у суспільстві все більшої актуальності набуває пошук альтернативних шляхів мирного вирішення конфлікту. Це призводить до збільшення ситуації, коли люди все частіше обирають шлях самостійного вирішення спорів, без залучення державного апарату. Вони сідають за стіл перемовин, щоб досягти якнайкращого та, що не менш важливо, якнайшвидшого результату. І найкраща платформа для проведення таких перемовин є медіація.

Війна в Україні надає процесу позасудового вирішення спорів «друге дихання», оскільки суспільство розуміє, що на сьогодні головніше є результат, а не довгострокові (хоч і процесуально врегульовані) зволікання в межах судового процесу. Так само актуальною стає особа медіатора – спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію [1]. Головною ознакою якого є незалежність, що виражається не в абстрагуванні від ситуації, а в бажанні однаково підтримувати обидві сторони та метою якого є не формальне закриття справи, а пошук взаємоприйняттого рішення.

Завдання, що ставляться перед медіатором зумовлюють і процес його підготовки та допуску до практичної діяльності, а також запровадження обов'язкового підвищення кваліфікації діючих медіаторів.

Законодавець не встановлює жорстких вимог для особи, що виявила бажання стати медіатором, зазначаючи лише, що медіатором може бути фізична особа, яка пройшла базову підготовку медіатора в Україні або за кордоном, а також не може бути особа, яка має судимість, особа, цивільна дієздатність якої обмежена, або недієздатна особа. Віддаючи таким чином прерогативу щодо встановлення додаткових вимог безпосередньо сторонам медіації, органам державної влади та органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям та об'єднанням медіаторів. Однак суспільна свідомість у своїй природі постійно вимагає встановлення певних обмеж та регулюючих норм, тому в Україні громадськими організаціями (асоціаціями) медіаторів були затверджені кодекси етики медіаторів, наприклад Кодекс етики медіатора Українського центру медіації [2] та Кодекс етики медіатора Національної асоціації медіаторів України [3], основою яких став Європейський кодекс етики медіаторів, розроблений при підтримці Європейської Комісії і затверджений на конференції у 02 червня 2004 року Брюсселі [4].

Основними етичними стандартами медіатора у кодексах визначені такі: (а) компетентність; (б) незалежність; (в) безсторонність; (г) конфіденційність.

Компетентність. Медіатор повинен бути компетентним і добре розбиратися в процедурі медіації, що забезпечується навчанням, безперервним оновленням знань і практики медіації з урахуванням відповідних стандартів і правил акредитації. Окремі кодекси зазначають про необхідність постійного психологічного розвантаження медіатора, з метою недопущення професійного вигорання та деформації.

Незалежність. До початку медіації медіатор зобов'язаний повідомити сторони про будь-які обставини, які можуть вплинути або можуть розглядатися як такі, що можуть вплинути, на його незалежність, або викликати конфлікт інтересів. Якщо медіацію розпочато, медіатор повинен призупинити медіацію при виявленні вищевказаних обставин.

Безсторонність. Медіатор завжди повинен діяти неупереджено і докладати зусиль, щоб він був сприйнятий як неупереджений, а також в однаковій мірі і з ретельністю працювати з усіма сторонами під час медіації.

Конфіденційність. Медіатор зобов'язаний дотримуватися конфіденційності щодо всієї інформації, отриманої в процесі медіації або в зв'язку з нею, включаючи і сам факт того, що медіація мала місце або буде відбуватися, крім випадків, коли розкриття такої інформації вимагається законодавством або на підставі публічного порядку [5, с. 86-87].

Ці вимоги стосуються особистості медіатора та його роботи, і хоча вони мають закріплення у відповідних актах, однак їх особливістю є

неможливість їх чіткого визначення, тобто встановлення конкретних, вимірjuвальних значень, що в свою чергу призводить до їх різного трактування. Не можна сказати, що це є певним недоліком, оскільки сама природа позасудового врегулювання спору передбачає відмову від встановлених державою чітко врегульованих та регламентованих процедур, в такому разі дійсно на перший план виходять особистісні навички медіатора, його якості та вміння, а не застарілі вимоги щодо віку, трудового стажу та конкретної спеціальності.

Література:

1. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

2. Кодекс етики медіатора / Український центр медіації. URL: <https://ukrmediation.com.ua/ua/pro-tsentr/kodeks-etyku-mediatora>

3. Кодекс етики медіатора / Національної асоціації медіаторів України URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/nseyenf-yekhyun-pueekakhsua/>

4. Європейський кодекс етики медіаторів. URL: https://decisionlab.com.ua/DLfiles/European_Code_of_Conduct_for_Mediators_UA.pdf

5. Шеремет А. М. Етичні та кваліфікаційні вимоги до медіатора. *Право і суспільство*. 2020. № 6-2. С. 82-89.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-6>

МЕДІАЦІЯ ЯК ОДИН З АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ПОЗАСУДОВОГО ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ

Дузяк Катерина Василівна

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
студентка III курсу*

Науковий керівник: Чайка Вікторія Вікторівна

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри публічного права
Державний податковий університет
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Сьогодні Україна знаходиться в умовах воєнного стану. Стан нашої держави описується термінами «воєнна агресія», «анексія частини території», «воєнні дії», «окупація частини території країни».